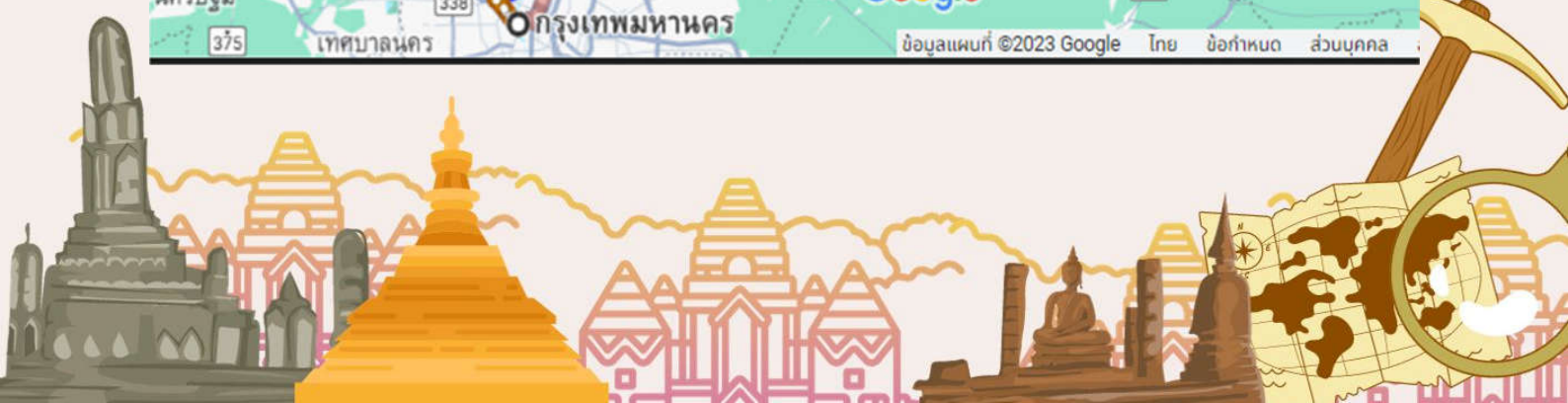
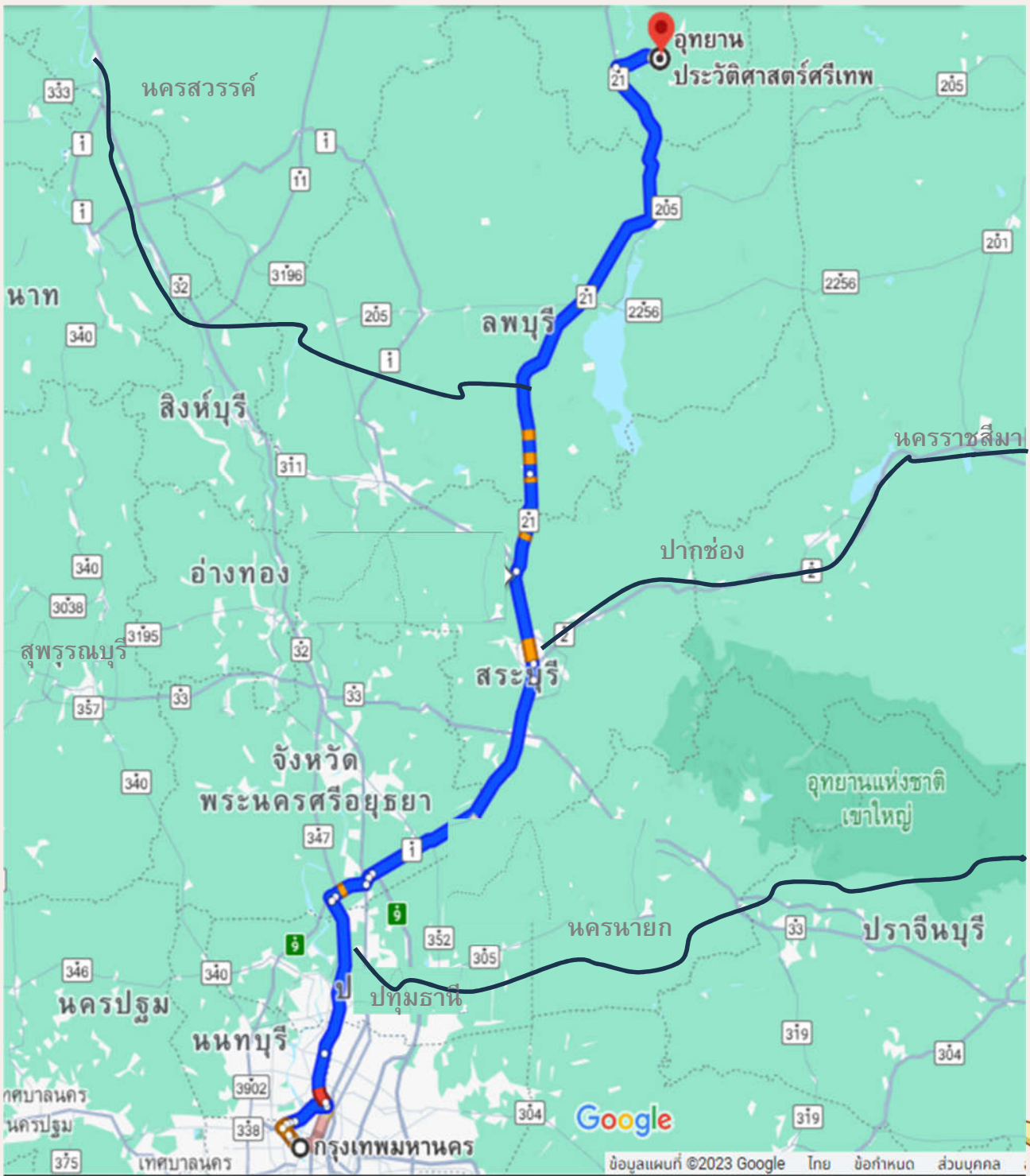

เส้นทางทริปศรีเทพ-เขาค้อ
ระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2566

กำหนดการทริปศรีเทพ-เขาค้อ... จ.เพชรบูรณ์

ระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2566

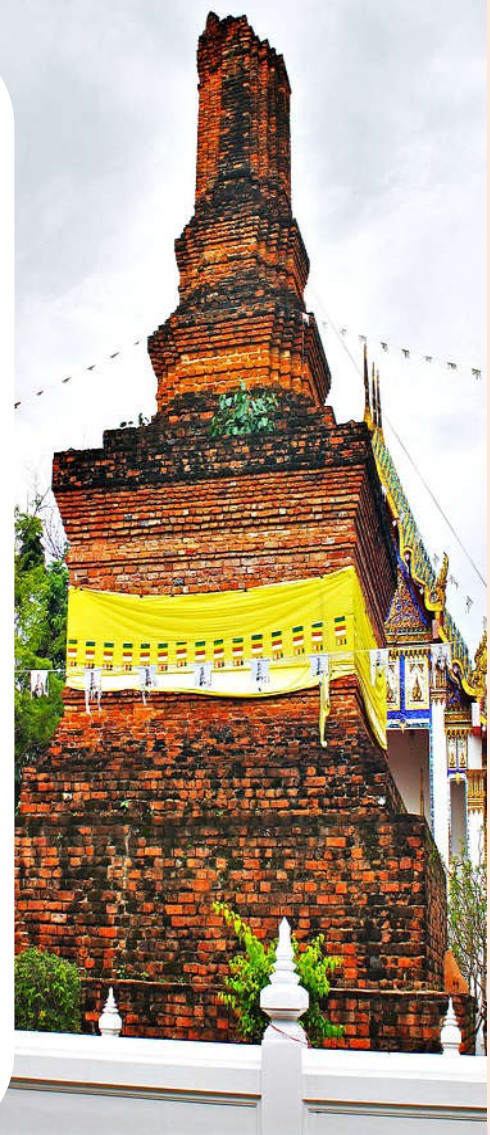
Day 1 : วันอังคารที่ 21 พ.ย. 2566

- 07.00 น. ทานอาหารเช้า ข้าวเหนียวหมกทอด ซาลาเปา ชา กาแฟ
ออกเดินทางจากหมู่บ้านซื้อตรง 28 กทม.
- 09.00 น. หอ มนสิการ อ.แก่งคอย จ. สระบุรี เที่ยวศาสนสถานร่วมสมัย
ที่เรียบง่ายและงดงามมาก พร้อมสวดมนต์ไหว้พระเพื่อเป็นสิริมงคล
แก่ทุกท่าน
- 11.00 น. ทานอาหารเที่ยง ร้านบ้านน้ำเคียงฟ้า จ.สระบุรี
- 14.00 น. เดินทางสู่ อุทยานศรีเทพ สถานมรดกโลกแห่งที่ 7 ที่เราต้องไปชม
เพื่อทราบถึงความมั่งคั่งในอดีต ณ.ดินแดนแห่งนี้มีมรดกที่น่าสนใจใน
เขตอุทยานพร้อมการบรรยายจากอาจารย์ประวัติศาสตร์ระดับ
เวิลด์คลาสและพาชมคลังนอก อีกจุดไฮไลต์สำคัญ
- 17.00 น. เช็คอินเข้าพัก เกรชรีสอร์ท จ.เพชรบูรณ์ แบบร่วมถิ่น
บรรยากาศสบายๆ พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 18.00 น ทานอาหารเย็น/พักผ่อน

Day 2 : วันพุธ ที่ 22 พ.ย. 2566

- 08.00 น. ทานอาหารเช้าที่ เกษศรีสอร์ท
ชมทุ่งนากระทบบแสงแดดยามเช้าแสนสวย
- 09.00 น. เดินทางสู่จ.เพชรบูรณ์ นมัสการวัด
พระมหาธาตุ วัดประจำจังหวัดที่เก่าแก่
- 12.00 น. ทานอาหารเที่ยง ชมนมจีนจับก้อน
ร้านดั้งเดิมของจ.เพชรบูรณ์
- 14.00 น. เช็คอิน โรงแรมเดอะบูลสกายเขาค้อ
- 14.30 น. เที่ยวชม ชาโตว์ บูลสกาย ซิมกาแฟสด
พร้อมทัศนาวิวหลักร้อยล้านของบูลสกาย
พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 18.00 น. ทานอาหารเย็นบรรยากาศสุดหรู
โรงแรม เดอะบูลสกายเขาค้อ

โรงแรมเดอะบูลสกาย

Day 3 : วันพฤหัสบดี ที่ 23 พ.ย. 2566

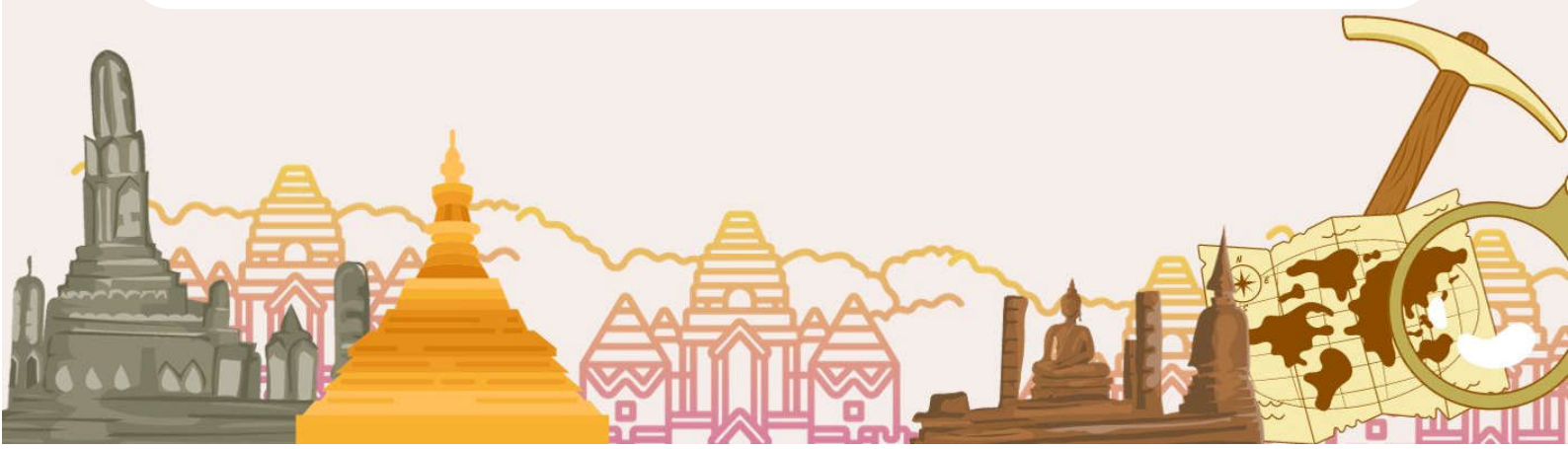
- 08.00 น. ทานอาหารเช้า ณ โรงแรมเดอะบูลสกายเขาค้อ
- 09.00 น. มีรถท้องถิ่นมารับขึ้นชม วัดผาช่อนแก้ววัดที่มีความงดงามไม่แพ้ที่ใด สวยงานพร้อมโอโซนอันบริสุทธิ์
- 10.15 น. ร้านกาแฟ พินอ ลาเต้ ถ่ายรูปให้ชุ่มฉ่ำ
- 11.00 น. เดินทางกลับจากเขาค้อด้วยความอาศัยในบรรยากาศอื่นๆ อีกเยอะมาก
- 13.30 น แวะร้านอานันตา อเมซอนคาเฟ่และของฝากหลากหลายชนิด เดิมทีแปรรูปจากมะขามของดีจากจ.เพชรบูรณ์
- 16.00 น ทานอาหารแนะนำที่ร้านแพทริค จ.สระบุรี มีทั้งอาหารไทยและอาหารฝรั่ง ที่แนะนำตำหู้แสนอร่อยไม่ว่าจะพิคกเกอรี่ พัดขึ้นฉ่ายทอดจิ้มน้ำจิ้ม ขนมอีกสารพัดโกส แนะนำข้าวต้มมัดสามสี
- 18.00 น เดินทาง ถึงหมู่บ้านชื้อตรง28 กทม. โดยสวัสดิภาพ

กิจกรรม
ชมรมกิน-เที่ยวหมู่บ้านช่อตรง 28
ปี พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2566 (38 กิจกรรม)

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	จำนวนสมาชิก
19 ก.พ.2558	ทริปตลาดน้ำอัมพวา จ.สมุทรสงคราม	13 ท่าน
ม.ค. 2558	ทริปไหว้พระ 9 วัด จ.ฉะเชิงเทรา	50 ท่าน
6 ม.ค.2559	ทริปล่องเรือชมวิเว้าพระยายามเย็น	12 ท่าน
15 ม.ค.2560	ทริปประชุมสังฆจักรหัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์	15 ท่าน
3 มี.ค.2560	ทริปไหว้พระ 9 วัด จ.อยุธยา	45 ท่าน
5 พ.ค.2560	ทริปแหลมฉบัง จ.ชลบุรี	8 ท่าน
6 พ.ค.2561	ทริปนั่งรถไฟมาเลเซีย (ปาดังเปซาร์-กัวลาลัมเปอร์)	12 ท่าน
30 มิ.ย.2561	ทริปกินและกินเยาวราช	10 ท่าน
7 ก.ค.2561	ทริปรำลึกความหลัง, นิตยาไถ่อย่าง	13 ท่าน
28 ก.ค.2561	ทริปบ้านดอนหวาย จ.นครปฐม	12 ท่าน
9 พ.ย.2561	ทริปบ้านดอนหวาย จ.นครปฐม	13 ท่าน
21 ม.ค.2562	งานปีใหม่ย้อนยุค ม.ช่อตรง 28	20 ท่าน
1 ก.ค.2562	ทริปคลองโคก-ทางรถไฟแม่กลอง	12 ท่าน
ส.ค.2562	ทริปพม่า (แม่สอด-เมะละหม่ง-หงสาวดี-ย่างกุ้ง)	12 ท่าน
21 ก.ย.2562	ทริปกินและกินเยาวราช	12 ท่าน
4 ธ.ค.2562	ทริปจีน-คุนหมิง-เซี่ยงไฮ้	6 ท่าน
1 ก.พ. 2563	ทริปสวนผึ้ง จ.ราชบุรี	12 ท่าน
26 มิ.ย.2563	ทริปกินทุเรียน-เที่ยวระยอง-จันทบุรี	13 ท่าน
8-9 ส.ค.2563	ทริปนิตยาไถ่อย่าง/บ้านดอนหวาย	15 ท่าน

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	จำนวนสมาชิก
24 ก.ย.2563	ทริปกินลมชมสะพานบางปู จ.สมุทรปราการ	12 ท่าน
10 ต.ค.2563	ทริปปาร์ตี้สมาชิกชมรมกินเที่ยวม.ชื่อดัง	15 ท่าน
30 ต.ค.2563	ทริปเยือนเขี้ยวหลาน จ.สุราษฎร์ธานี	13 ท่าน
28 พ.ย.2563	เข้าเฝ้าพระสังฆราช วัดราชบพิธฯ กทม.	10 ท่าน
26 ม.ค.2564	ทริปทานข้าว รร.มิราเคิล	12 ท่าน
7 มี.ค.2564	ทริปดอยม่อนแจ่ม จ.เชียงใหม่	7 ท่าน
20 พ.ค.2564	ทริปทานอาหารจีน รร.มิราเคิล	10 ท่าน
1 ต.ค.2564	ทริปบ้านคุณโกศลและบ้านดอนหวาย	15 ท่าน
8 พ.ย.2564	ทริปบ้านดอนหวาย	10 ท่าน
4 พ.ค.2565	ทริปทานอาหารจีน รร.มิราเคิล	14 ท่าน
26-27 พ.ค.2565	ทริปอารยธรรมปราจีนบุรี-สระแก้ว-บุรีรัมย์-นครราชสีมา (สตีกก๊อกรม-พนมรุ้ง-พิมาย)	12 ท่าน
8 มิ.ย.2565	ทริปวังเทเวศน์ริมน้ำเจ้าพระยา	14 ท่าน
20-21 ก.ค.2565	ทริปหัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์	16 ท่าน
1 ต.ค.2565	ทริปทานอาหารจีน รร.มิราเคิล	6 ท่าน
18-20 ต.ค. 2565	ทริปศรีสัชนาลัย-สุโขทัย-พิษณุโลก	15 ท่าน
6-11 ก.ย. 2566	ทริปจีน นครฉงชิ่ง	17 ท่าน
14 ต.ค. 2566	ทริปบ้านคุณตระกูล รามอินทรา กทม.	20 ท่าน
21-23 พ.ย. 2566	ทริปศรีเทพ-เขาค้อ	18 ท่าน

บทความประวัติศาสตร์วิเคราะห์ :

“เมืองศรีเทพ” ศูนย์กลางทวารวดี....ที่ยังเป็นปริศนา

เอกสารประกอบการศึกษาดูงานเมืองศรีเทพ

วันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2566

ชมรมกิน-เที่ยวหมู่บ้านซื้อตรง28

โดย ดร.ธนิต โสรัตน์

ผู้สนใจสังคม-ประวัติศาสตร์

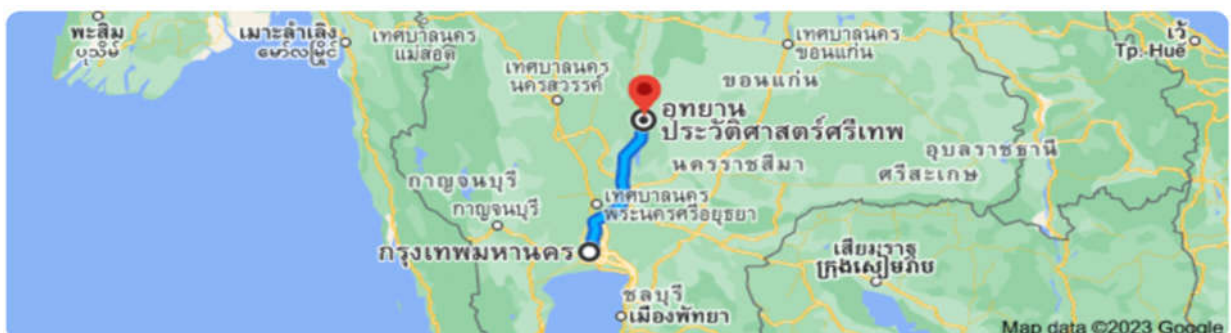
วันที่ 21 พฤศจิกายน 2566

ปฐมบท

ข้อความที่ปรากฏอยู่ในเอกสารนี้รวบรวมจากเอกสารทุติยภูมิ งานทางวิชาการจากผู้รู้ทางประวัติศาสตร์หลายท่านและสอดแทรกความเห็นของผู้เขียน ประวัติศาสตร์เป็นเหมือนจิ๊กซอว์ที่ยังไม่ต่อสำเร็จ จำเป็นต้องมีการศึกษาต่อยอดมีทั้งผู้เห็นด้วยและเห็นต่าง ผู้อ่านจะต้องแยกแยะความน่าเชื่อถือของเอกสารฉบับนี้ต้องอยู่ในดุลยพินิจ ประวัติศาสตร์และเรื่องราวของศรีเทพหลังจากที่ได้รับเป็นมรดกโลกทำให้ผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจกับประวัติศาสตร์และสนใจที่จะมาเที่ยวชมเมืองศรีเทพ ผลคือทำให้นักวิชาการและผู้รู้ประวัติศาสตร์ออกมาให้ข้อมูลรวมถึงสื่อออนไลน์ต่างให้ข้อมูลที่แตกต่าง บ้างก็อิงองค์ความรู้บ้างก็วิจารณ์โดยไม่ใช้ตรรกะหรือแชร์ข้อมูลที่หลุดโลก แต่ไม่ว่าจะอย่างไร กระแส “ศรีเทพฟีเวอร์” รวมถึงละครที่อิงเรื่องราวประวัติศาสตร์ก็ปลูก

ให้คนไทยสนใจที่จะรู้เรื่องราวในอดีตซึ่งทำให้เราๆท่านๆมาเย็นอยู่ ณ
วันนี้และจะเป็นประวัติศาสตร์ขำรอยไปถึงอนาคต

“เมืองโบราณศรีเทพ” ตั้งอยู่ที่ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ
จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองศรีเทพห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 239.5
กม. ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2443 (ร.ศ. 118) ได้ยกเมืองเพชรบูรณ์
ตั้งขึ้นเป็นมณฑลหนึ่งแยกออกมาจากมณฑลนครราชสีมาและให้ยก
เมืองหล่มสักดีมารวมอยู่ในมณฑลเพชรบูรณ์ สำหรับเมืองเลยและเมือง
แก่นท้าวซึ่งเป็นเมืองขึ้นกับเมืองหล่มสักดีเดิมนั้นให้คงอยู่ในมณฑลฝ่าย
เหนือตามเดิม ต่อมาพ.ศ.2446 ได้ยกเลิกมณฑลเพชรบูรณ์มารวมกับ
มณฑลพิษณุโลกและพ.ศ. 2476 รัฐบาลคณะราษฎรได้ยกเลิกเขต
ปกครองมณฑลเป็นจังหวัดทั่วประเทศทำให้เพชรบูรณ์มีสถานะเป็น
จังหวัดอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ปัจจุบันเมืองศรีเทพขึ้นอยู่กัอำเภอศรี
เทพมีพื้นที่ติดกับจังหวัดลพบุรี ได้แก่ ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอลำ
สนธิ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอชัยบาดาลมีแนวกึ่งกลางแม่น้ำป่าสักเป็นเส้น
แบ่งเขตและทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอโคกเจริญ มีนักวิชาการบางส่วน
เห็นว่าเมืองศรีเทพอาจเสื่อมสลายจากการระบาดของโรคภัยและ/หรือ
เปลี่ยนเส้นทางการค้ามาอยู่ที่ชุมทางนครรัฐละโว้ซึ่งเป็นเมืองเอกของ
เขมรเมืองพระนคร

นครรัฐร่วมสมัยศรีเทพก่อนเป็นอาณาจักรสยาม

นครรัฐโบราณก่อนเป็นประเทศไทย ผู้คนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้สนใจประวัติศาสตร์อาจมีความสับสนปรากฏการณ์เมืองศรีเทพ เพื่อความเข้าใจที่มาที่ไปจำเป็นที่จะต้องปูพื้นของการพัฒนานครรัฐต่างๆ ก่อนที่จะกลายเป็นอาณาจักรอยุธยาและพัฒนาเป็นสยามประเทศที่สุดกลายเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องเห็นบริบทการวิวัฒนาการของนครรัฐต่างๆ ร่วมสมัยกับเมืองศรีเทพโดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 11-12 หรือผ่านมากกว่า 1,400 ปี เกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงของเมืองสำคัญในภาคกลางซึ่งมีความสำคัญต่อการบ่งชี้การเป็นรัฐทวารวดี เช่น (1) เมืองนครปฐมโบราณซึ่งมีการพบหลักฐานทั้งที่พระปฐมเจดีย์และรอบเมืองพระประโทน (2) เมืองโบราณอู่ทองมีการพบหลักฐานมากมายทั้งที่สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ฯลฯ (3) เมืองอโยธยาซึ่งเป็นการรวมเมืองละโว้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งอารยธรรมเป็นแบบเขมรโบราณยุคเมืองพระนคร (4) เมืองคูบัว จ.ราชบุรี เป็นเมืองเก่า โดยจะขอกกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

ภาคเหนือ : นครรัฐโยนกเชียงแสน ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12 ร่วมสมัยทวารวดีและศรีเทพ บรรพชนคือชนลาวะจ๊กกราชหรือปู่เจ้าลาวจกย้ายลงมาจากดอยตุงตั้งเมืองหิรัญนครเงินยางเชียงแสน เป็นกลุ่มชนเผ่าลัวะ (Lua) หรือบ้างเรียกว่าละว้า

เป็นชนเผ่าดั้งเดิมก่อนอาณาจักรล้านนาอยู่แถบเชียงราย พะเยา
แพร่ น่าน ตำนานเมืองเหนือกล่าวถึงตำนานสิงหนวัติกุมารเป็น
ผู้สร้างแปลงเมืองมีการโยงถึงพระเจ้าพรหมจนมาถึงพระเจ้าไชยศิริ
ว่าไปครองเมืองกำแพงเพชรและเมืองอุทองตำนานเมืองเหนือ
กล่าวถึงนครรัฐใหญ่หรือญไฮ (ศตวรรษที่ 13-17) อยู่ในตำนาน
จามเทวีวงศ์กล่าวถึงนางพระยาละโว้มาตั้งเมืองที่ลำพูนและลำปาง
ต่อมาถูกพญาเม็งรายหลังจากยึดรัฐพะเยาสำเร็จนำทัพมายึดหรือญ
ไฮผนวกเป็นอาณาจักรล้านนาศูนย์กลางอยู่ที่เชียงใหม่จนไปถึงอยู่
ใต้การปกครองของพม่าอยู่เกือบสองร้อยปีจนและผนวกเป็น
ประเทศไทยเมื่อปลายรัชกาลที่ 5 ต่อรัชกาลที่ 6 จนถึงสมัย
เปลี่ยนแปลงการปกครองโดยใช้เวลาในการรวมประเทศถึง 59 ปี
(พ.ศ. 2417-2476)

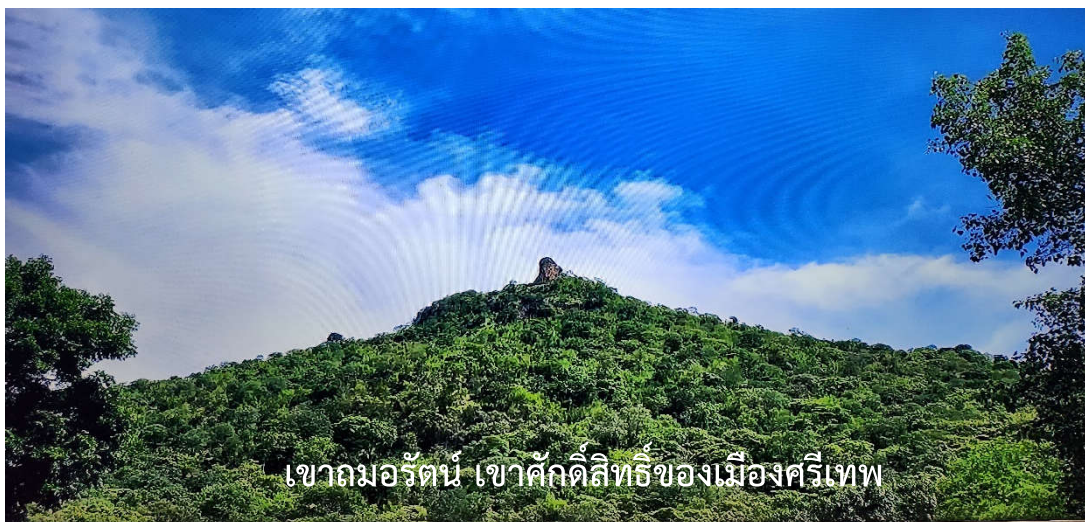
ภาคใต้ : นครत्मพรลิงค์ ตามตำนานเกี่ยวข้องกับยุคศรี
วิชัย (พุทธศตวรรษ 11-17) ศูนย์กลางอยู่ที่ปาเล็มบัง เกาะสุมาตรา
ใต้ ประเทศอินโดนีเซีย นครत्मพรลิงค์หรือจีนเรียกว่าत्मเหมยหลิง
ศูนย์กลางอยู่ที่บ้านพระเวียงเมืองนครศรีธรรมราชต่อมาศูนย์กลาง
ย้ายไปเมืองไชยาโบราณ ในยุครุ่งเรืองอาณาเขตทางเหนือถึงเมือง
ชุมพรบางช่วงอิทธิพลถึงเมืองบางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ทางใต้
ถึงรัฐปัตตานีและเมืองไทรบุรีต่อมาได้พัฒนาเป็นรัฐ
นครศรีธรรมราช เจ้าเมืองเรียกว่าพญาศรีธรรมโศกราชสืบต่อมา

หลายองค์จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 ถูกผนวกกับรัฐสุพรรณภูมิและในเวลาต่อมา มีการผนวกผ่านทางเครือญาติรวมกับรัฐอโยธยาเป็นอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาซึ่งอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับการผนวกรัฐสุโขทัย

ภาคกลาง ปฏิเสธไม่ได้ว่าการรวมตัวของรัฐต่างๆ ในภาคกลางมีความโดดเด่นจนกลายเป็นศูนย์กลางของประเทศในปัจจุบัน ในอดีตนครรัฐต่างๆ ในภาคกลางเป็นการรวมตัวแบบเครือญาติผ่านการแต่งงานจากนครรัฐต่างๆ เช่น อโยธยา-ละโว้มารวมกับรัฐอุทอง-สุพรรณภูมิซึ่งเป็นนครรัฐใหญ่มีอาณาเขตไปถึงนครปฐม โบราณ ราชบุรี นครศรีธรรมราช เมื่อรวมกันเป็นอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893) และต่อมาสามารถไปผนวกรัฐสุโขทัย นครเหล่านี้มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์การพบจารึก ศิลปกรรม โบราณสถานตลอดจนโบราณวัตถุที่ร่วมสมัยยุคทวารวดีเกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดู-พราหมณ์และพุทธศาสนามหานิกายจนมาถึงลัทธิเถรวาท จากหลักฐานที่พบแสดงถึงการมีตัวตนของทวารวดีในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา-แม่น้ำป่าสัก-แม่น้ำลพบุรีจนถึงแม่น้ำนครชัยศรี หลักฐานที่ชัดเจนกรุงศรีอยุธยาชื่อเมื่อแรกตั้งคือ “กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา” แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงการเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมทวารวดี

รัฐศรีเทพกับการเป็นศูนย์กลางทวารวดี

เรื่องราวของศรีเทพเชื่อมโยงกับการเป็นศูนย์กลางนครรัฐทวารวดีเหมือนเป็นปริศนาเป็นตัวจิ๊กซอว์ที่ยังไม่ครบที่นักวิชาการประวัติศาสตร์มีการเสาะแสวงหามาช้านาน ที่ผ่านมามีการตั้งสมมุติฐานที่ตั้งของรัฐทวารวดีไว้ 30-40 แห่ง ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีดาวเทียมในการเสาะหาแต่จนถึง ณ ขณะนี้ยังไม่สามารถเป็นข้อยุติทางวิชาการที่ต้องการหลักฐานเป็นที่ยอมรับได้ว่านครรัฐทวารวดีอยู่ตรงไหนหรือเป็นเพียงรัฐในอุดมคติเป็นอารยธรรมที่กระจายอยู่ในภูมิภาคอุษาคเนย์สุวรรณภูมิ บ้างว่าเมืองศรีเทพอาจเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นศูนย์กลางทางศาสนาเช่นเดียวกันกับปราสาทหินพิมายและปราสาทเขาพนมรุ้ง เรื่องราวของ “เมืองศรีเทพ” ณ วันนี้อาจเป็นคำตอบที่คลุมเครือไม่สอดคล้องกับหลักฐานไปทั้งหมดโดยเฉพาะความเชื่อมโยงกับ “สยามหรือเสียมลื้อ” ตลอดจนความสอดคล้องด้านภูมิศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์กับเมืองต่างๆ ยังไม่ลงตัว

รายงานฉบับนี้ไม่ได้ปฏิเสธความเป็นตัวตนของศรีเทพว่าเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางของนครรัฐทวารวดีหรือเป็นเพียงบางส่วนของทวารวดี แม้แต่ “นครรัฐทวารวดี” ที่ส่วนใหญ่รู้จักผ่านละครโทรทัศน์หรือข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในโซเชียลมีเดีย เมืองศรีเทพอุทยานประวัติศาสตร์ จ.เพชรบูรณ์ หลังจากเพียรพยายามมากกว่า 3 ทศวรรษในการขอขึ้นเป็นมรดกโลกแต่ดำเนินการอย่างจริงจังเป็นระบบช่วงปีพ.ศ. 2559 ในยุค “คสช.” จนที่สุดวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2566 การประชุม UNESCO ครั้งที่ 45 ณ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อ “เมืองโบราณศรีเทพ” จัดเป็นแห่งที่ 7 ของไทย

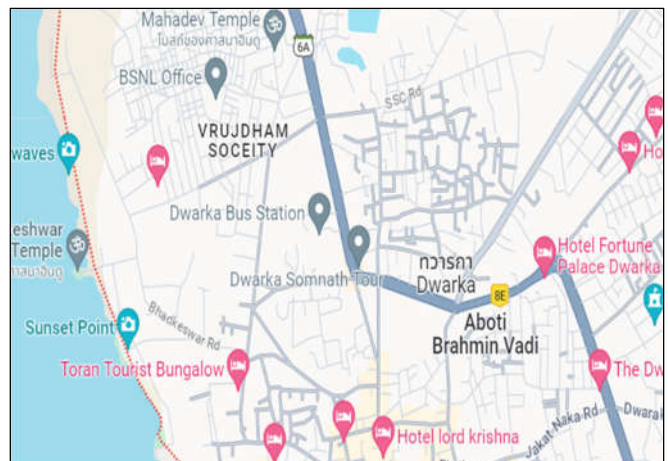
เกี่ยวกับที่มาของชื่อเมืองศรีเทพ (พุทธศตวรรษที่ 11-18) จากจารึกที่พบระบุเป็นภาษาสันสกฤตปรากฏชื่อเมือง “ไพศาลี” ชื่อจริงของเมืองไม่มีหลักฐานปรากฏ ศรีเทพได้ชื่อจากการอนุโลมจากพระวินิจฉัยของกรมดำรงราชานุภาพเมื่อครั้งไปตรวจราชการ (พ.ศ. 2447) โดยไต่ความได้ว่ามีทำเนียบเก่าสมัยรัชกาลที่ 2 ระบุชื่อเมืองวิเชียรบุรี ทรงวินิจฉัยว่ายังหาชื่อเมืองไม่ได้ให้ใช้ “ศรีเทพ” ไปก่อนเพราะเป็นชื่อเก่าของเมืองวิเชียรบุรี ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณอุทยานและยังเป็นที่ตั้งของวัดศรีเทพ ก่อนหน้านี้และปัจจุบันมีนักวิชาการบางส่วนสันนิษฐานว่าเมืองศรีเทพเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม “ทวารวดี” โดยปฏิเสธไม่รับรู้

หลักฐานเกี่ยวกับเมืองโบราณนครปฐม นครชัยศรี เมืองอู่ทอง รวมถึงเมืองอโยธยาซึ่งชื่อเต็มดังปรากฏในจารึกคือ “อโยธยาศรีรามเทพนคร”

ประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจเรื่องราวและประวัติศาสตร์ของไทยโดยเฉพาะทางภาคกลางบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำนครชัยศรีล้วนเกี่ยวข้องกับการเป็นรัฐทวารวดี รัฐเหล่านี้รวมตัวกันมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งจีนตั้งแต่ราชวงศ์ซ่งตอนปลายจนถึงราชวงศ์ต้าซิงเรียกรวมๆ ว่า “เสียม” เมืองเหล่านี้มีความเชื่อวัฒนธรรมพุทธศาสนาทั้งมหายานและเถรวาทรวมถึงศาสนาฮินดูทั้งไวษณพนิกาย (นับถือพระวิษณุ) และไศลนิกาย (นับถือพระศิวะ) รวมถึงศาสนาผี เช่น ผีบรรพชน, ผีแถน, ผีนาค, แม่พระโพสพ ที่ยังเห็นถึงปัจจุบันคือศาลพระภูมิเจ้าที่และบูชากระดูกบรรพชน แม้แต่ “ราชวงศ์จักรี” ก็เป็นอวตารของพระนารายณ์

ที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงเมืองศรีเทพ มีการผูกว่าเป็นศูนย์กลางของรัฐทวารวดีทางอินเดียเรียกว่า “เมืองทวารกา” แปลว่าประตูใหญ่หรือทางเข้า-ออกซึ่งน่าจะหมายถึงเมืองค้าขายหรือเมืองท่าเป็นชื่อเมืองของพระกฤษณะ อวตารของพระวิษณุซึ่งเป็นหนึ่งในสามของมหาเทพ “ตรีมูรติ” ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโคมตี ใกล้ปากอ่าวกุตัจทะเลอาหรับด้านทิศใต้ของรัฐ

คุชราตประเทศอินเดีย ปรากฏอยู่ในมหากาพย์ “ภารตะ” โดยพระกฤษณะเป็นสารีขั้บราชรถศึกให้กับเจ้าชายอรชุนอยู่ในราชวงศ์ปาณฑพทำสงครามกับราชวงศ์เคารพเป็นมหาสงครามในตำนาน ณ ท่งกูรุษेत्रเป็นบริเวณที่ราบอยู่ใกล้ ๆ กับกรุงหัสตินาปุระ จากข้อมูลดังกล่าวพออนุมานได้ว่าเมืองทวารดีมีวัฒนธรรมที่นับถือศาสนาฮินดูไวษณพนิกายนับถือพระวิษณุหรือพระนารายณ์ ก่อนที่จะมีการผสมผสานพระพุทธศาสนาลัทธิมหานิกาย

ที่มา : Google Map

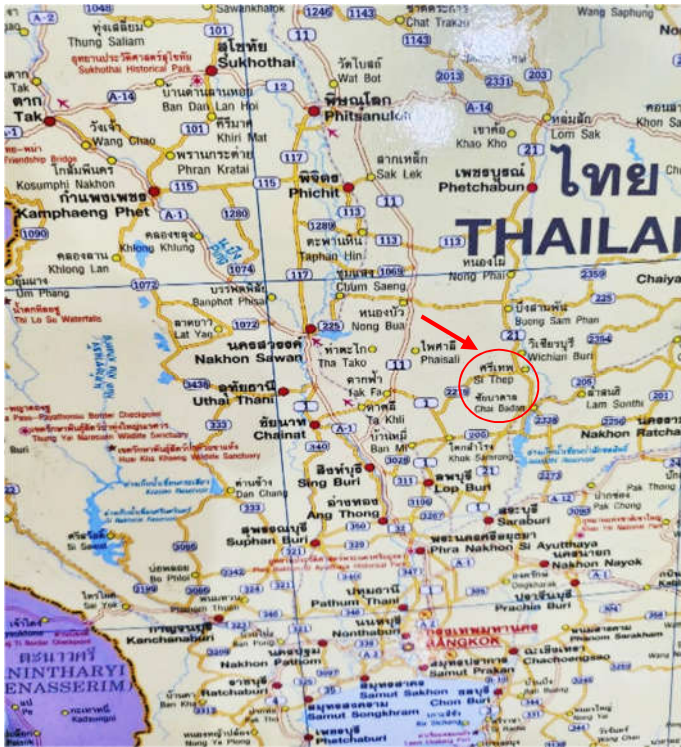
“รัฐทวารดี” ปรากฏเป็นชื่ออาณาจักรอยุธยาเมื่อแรกตั้ง (พ.ศ. 1893) ทำเนียบเรียกว่า “กรุงเทพทวารดีศรีอยุธยา” จากชื่อเรียกแสดงถึงความเชื่อมโยงของรัฐทวารดีกับรัฐอยุธยาชื่อเต็มเรียกว่า “อโยธยาศรีรามเทพนคร” เป็นเมืองเก่าย้อนไปถึงพ.ศ. 1650 ก่อนตั้งรัฐสุโขทัยร้อยปีเศษ จนถึงราวพ.ศ. 1893 มีการรวมรัฐอุ่ทอง-สุพรรณภูมิกับรัฐอโยธยา-ละโว้เป็นอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาชื่อเมืองบ่งบอกว่าป็นเมืองของพระรามอวตารของพระ

นารายณ์ แสดงให้เห็นว่าเมื่อแรกตั้งเป็นอารยธรรมแบบไวษณพ
นิกาย (นับถือพระวิษณุ) ผสมผสานกับพระพุทธศาสนามหานิกาย
เป็นวัฒนธรรมเดียวกันกับอาณาจักรเขมรเมืองพระนคร

นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์บางส่วน (รวมทั้ง
ผู้เขียน) เชื่อว่าอารยธรรมแบบทวารวดีกระจายตัวอยู่ในบริเวณ
ภาคกลางและตลอดลุ่มแม่น้ำลพบุรี-แม่น้ำป่าสัก-แม่น้ำ
เจ้าพระยา- แม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีน โดยแต่ละรัฐมี
ความสัมพันธ์ทางเครือญาติผ่านการแต่งงานข้ามสกุล สำหรับ
ศูนย์กลางในแต่ละช่วงเวลาอาจเคลื่อนย้ายขึ้นอยู่กับการขยายของ
กษัตริย์ที่ปกครองและการเปลี่ยนเส้นทางการค้าซึ่งในยุคหลังมี
แนวโน้มที่จะค้าขายทางทะเลทำให้ศูนย์กลางอำนาจย้ายลงมาทาง
ใต้เกิดศูนย์กลางใหม่คือรัฐละโว้หรือลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ 11-18)
ซึ่งเป็นเมืองลูกหลวงของอาณาจักรเขมรเมืองพระนคร มีความเชื่อ
ว่าการเสื่อมสลายของเมืองศรีเทพมาจากการเพิ่มอิทธิพลของ
รัฐอยุธยา-ละโว้ ซึ่งต่อมารวมกับรัฐสุพรรณภูมิ (อุททอง) อีกทั้งการ
กำเนิดของนครรัฐสุโขทัย (พ.ศ. 1750) ส่งผลต่อการเปลี่ยนเส้นทาง
การค้า

กลุ่มนครรัฐใหม่ซึ่งอยู่ทางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและสาขา โดยรัฐสุพรรณภูมิมีความเข้มแข็งมากที่สุด เดิมมีศูนย์กลางอยู่ที่เมือง อุทงมีอาณาเขตไปถึงเมืองนครปฐมโบราณ เมืองราชบุรี (คูบัว) เมืองเก่าเพชรบุรี (พลิบพรี) ซึ่งต่อมามีการผนวกเมือง นครศรีธรรมราช เป็นรัฐที่มีความมั่งคั่งเนื่องจากค้าขายทางทะเลกับ จีน-อินเดียรวมถึงเปอร์เซียปรากฏอยู่ในเอกสารจีนตั้งแต่ปลาย ราชวงศ์ซ่งใต้ (พ.ศ. 1670-1802) ต่อเนื่องมาถึงราชวงศ์หยวน- ราชวงศ์หมิงจนถึงราชวงศ์ชิงเรียกดินแดนเหล่านี้ว่า “เสียม”

จุดเริ่มรัฐทวารวดีเป็นที่รู้จักจากบันทึกของพระธรรม จารย์เสวียนจ้างหรือคนไทยรู้จักในชื่อหลวงจีนถังซัมจั๋ง (พ.ศ. 1143-1207) ในสมัยราชวงศ์ถังได้เดินทางไปทางตะวันตกผ่าน ทะเลทราย “ทากลามากัน” ข้ามภูเขาซึ่งเป็นประเทศอัฟกานิสถาน ในปัจจุบันจนถึงอินเดียทางตะวันออก เป็นการจาริกศึกษาธรรม และแปลพระไตรปิฎกภาษาจีนที่สำนักนาลันทาซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย สงฆ์อยู่ที่แคว้นมคธ ปัจจุบันอยู่ที่รัฐพิหารทางตะวันออกของอินเดีย เมื่อเดินทางไปตะวันออกสุดของประเทศอินเดีย (พ.ศ.1162 บ้างก็ ว่าพ.ศ.1189) มีผู้กล่าวว่ามียาอาณาจักรใหญ่อยู่ทางตะวันออก ระหว่างเมืองศรีเกษตร (พม่า) กับเมืองอีสานปุระ (เขมร) เมือง ดังกล่าวเป็นรัฐใหญ่เป็นศูนย์กลางของลัทธิมหายานเมืองดังกล่าว จีนเรียกว่า “เมืองโดโลปอตี” ซึ่งก็คือรัฐทวารวดี ที่กล่าวมาแสดงให้เห็น

เห็นถึงความเชื่อมโยงของเมืองศรีเทพกับรัฐทวารวดี เมืองเก่าศรีเทพหลังจากขึ้นทะเบียนมรดกโลกได้รับความสนใจทั้งจากนักวิชาการ นักท่องเที่ยวและยูทูบเปอร์ทำให้ “ใส่ไข่” ข้อมูลและความเป็นมากลายเป็นนิยายและ/หรืออิง

กับละครซึ่งชาวบ้านเชื่อข้อมูลในละครมากกว่าข้อมูลทางวิชาการ จำเป็นที่จะต้องแยกแยะเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

หมายเหตุ : หลวงจีนอีกท่านที่ไปศึกษาพระไตรปิฎกในอินเดียคือหลวงจีนอี้จิง ประมาณพ.ศ. 1214 แต่เป็นการเดินทางที่คิดผ่านเมืองกวางโจวในมณฑลกวางตุ้งและลงเรือมาแควที่นครศรีธรรมราชก่อนที่จะไปลังกาและอินเดีย

เมืองศรีเทพสันนิษฐานรุ่งเรืองตั้งแต่ศตวรรษที่ 11-16 บ้างว่าเริ่มต้นศตวรรษที่ 8 ซึ่งอาจจะเกินความจริงไปบ้าง เรื่องราวและความรุ่งเรืองของศรีเทพยังมีความคลุมเครือและกังขารุ่งเรืองในฐานะแคว้นรัฐไทยยุคแรกหรือเป็นเพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาที่ผู้คนมาแสวงบุญคล้ายกับนครปฐมเจดีย์เกี่ยวข้องกับสถานที่ใกล้เคียงคือ “เขาธมมรัตน์” เป็นศูนย์กลางความศักดิ์สิทธิ์ก่อนเมืองศรีเทพโดยพบจารึกและรูปสลักบริเวณในถ้ำน่าจะมียุคศตวรรษที่ 14 เชื่อมโยงกับศาสนาพุทธหินยานซึ่งมีบทบาท

เกี่ยวข้องกับชุมชน “เมืองศรีเทพ” มีการสันนิษฐานว่าอาจเป็น ศูนย์กลางของรัฐทวารวดี

การเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลต่อการเสื่อมสลายของเมือง ศรีเทพอาจเริ่มจากสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 (พ.ศ. 1345-1378) พระองค์ทรงรวบรวมอาณาจักรเขมรเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันย้าย เมืองมาทางใต้ ต่อมาสมัยพระเจ้ายโศวรมันที่ 1 ทรงสร้างเมืองพระ นคร (Angkor) ราวกลางพุทธศตวรรษที่ 15 ได้มาสร้างเมืองใหม่ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของโตนเลสาบปัจจุบันคือเมืองเสียม เรียบประเทศกัมพูชา ชื่อเมืองเมื่อแรกตั้งคือ “ศรียโสธรปุระหรือ เมืองพระนคร (อังกอร์)”

โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ปราสาทพนมบาแกง เป็นการเริ่มต้น อาณาจักรเขมรเมืองพระนครต่อเนื่องไปต้นศตวรรษที่ 20 หลังจากนั้น ถูกขุนหลวงพะงั่วจากอยุธยาเข้ายึดเมืองและกลายเป็นเมืองร้าง จนต้องย้ายไปสร้างเมืองใหม่ที่เมืองจตุรमुख (พ.ศ. 1974) เขมรเมือง พระนครเป็นราชอาณาจักรต่อเนื่องมาถึงเกือบหกศตวรรษมี บทบาทการเมือง-การปกครอง-ศาสนาและอารยธรรมในภูมิภาค อุษาคเนย์แม้แต่ภาษาพูด-ภาษาเขียนของไทยปัจจุบันก็มีรากเหง้า จากเขมรโบราณ

ศรีเทพช่วงปลายยุคศตวรรษที่ 16-17 มีร่องรอยทั้ง วัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมเขมรโบราณ เช่น ปรากฏสองพี่น้อง นอกจากนี้มีการพบจารึกอักษรปัลลวะเป็นอักษรพราหมณ์ของ อินเดียตอนใต้เป็นต้นแบบอักษรมอญ-เขมรและพัฒนาเป็น อักษรไทยและลาว ข้อความที่ปรากฏระบุเจ้าเมืองชื่อ “ศรีภว วรรณ” และยังพบจารึกอีกมากมาย เป็นจารึกที่พบเก่าสุดของไทย แสดงให้เห็นว่าบริเวณของศรีเทพมีการจัดตั้งเป็นเมืองและมี อารยธรรมจนสามารถใช้อักษรเขียนในจารึกเป็นรากเหง้าของ ภาษาไทย แสดงให้เห็นว่าอักษรไทยไม่ได้ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยพ่อขุน รามคำแหงซึ่งอยู่ในช่วงต้นศตวรรษที่ 18 (ระยะเวลาห่างกัน 500-600 ปี) จารึกที่พบที่ศรีเทพเป็นคำสอนในศาสนาพุทธทำให้เชื่อว่ามี การนับถือผสมผสานทั้งศาสนาฮินดูและพุทธศาสนานิกายหินยาน และเถรวาท ไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะปัจจุบันสังคมไทยเป็นพหุ ศาสนา นับถือทั้งพุทธ-พราหมณ์-ผีไปพร้อมกัน

การตั้งเป็นชุมชนก่อนจะเป็นเมืองศรีเทพสามารถ ย้อนหลังก่อนยุคประวัติศาสตร์เมื่อกว่าสองพันปี มีการพบโครง กระดูกมนุษย์และเครื่องใช้ต่างๆ หลักฐานยืนยันของการผสมผสาน วัฒนธรรมคือปรากฏสองพี่น้องซึ่งอยู่ในเขตเมืองเก่าเป็นรูปแบบ ศิลปะเขมรโบราณแบบปาปวนเป็นศิลปกรรมของศตวรรษที่ 18 การก่อสร้างด้วยศิลาแลงรูปแบบศิลปะเขมรยุคเริ่มต้นเมือง

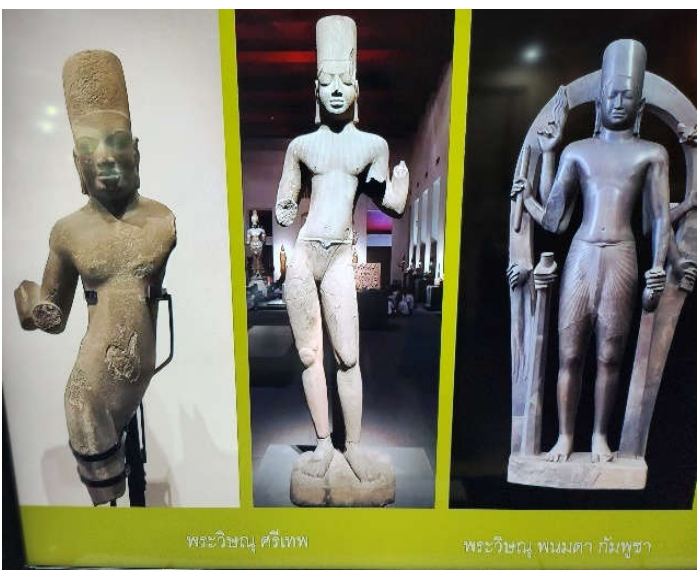
พระนครมีการพบรูปปั้นพระแม่อุมาวดีเทวี่มหเศวรและมีการพบรูป
 ปั้นของพระกฤษณะแบบลอยเต็มตัวและรูปปั้นพระสุริยเทพ
 ขณะเดียวกันมีการพบรูปสลักรธรรมจักรของพุทธศาสนาแบบ
 มหายานบ่งชี้ว่าศรีเทพมีการผสมผสานความเชื่อทางศาสนา

ปราสาทสองพี่น้อง

จารึกภาษาปัลลวะ

รูปปั้นพระวิษณุและสุริยเทพ

ธรรมจักร สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา

ศูนย์กลางทวารดีอยู่ที่ไหน

มีความเชื่อว่าเมืองศรีเทพเป็นศูนย์กลางของนครรัฐทวารวดีหรือทวารกาซึ่งเป็นเมืองของพระกฤษณะอวตารของพระวิษณุหรือพระนารายณ์ ชื่อเมืองบ่งบอกอยู่แล้วว่าอารยธรรมนี้เมื่อแรกตั้งคือลัทธิไวษณพนิกาย การพบจารึกอักษรปัลลวะและเหรียญเงินที่ระบุข้อความ “**ศรีทวาราวดีศวรปุณยะ**” อาจเป็นชื่อเจ้าเมืองก็ได้ ซึ่งทั้งจารึกปัลลวะและเหรียญเงินมีการพบทั่วไป เช่น เมืองอุทุมพร นครปฐมโบราณ เมืองราด ฯลฯ ความเชื่อของนักวิชาการบางส่วนเห็นว่าทวารวดีอาจเป็นอารยธรรมที่กระจายตัวอยู่ในภาคกลางแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเมืองศรีเทพซึ่งอยู่ตอนบนของแม่น้ำป่าสักอาจเป็นศูนย์กลางเริ่มต้นของทวารวดีและศูนย์กลางนี้อาจย้ายลงมาที่ละโว้ ก่อนที่จะกระจายตัวไปรัฐต่างๆ ในภาคกลาง ทวารวดีมีการวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชื่อเมืองอโยธยาศรีรามเทพนครจนไปถึงอาณาจักรกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยาจนมาถึงรัตนโกสินทร์ นครรัฐสำคัญที่มีความเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางทวารวดี เช่น

เมืองอุทุมพรโบราณ บริเวณลุ่มแม่น้ำจระเข้สามพันเป็นสาขาของแม่น้ำเจ้าพระยา เมืองโบราณมีขนาดกว้าง 1 กม. ยาว 2 กม. มีคูน้ำและกำแพงดินปรากฏมีการค้าขายทางทะเลกับประเทศจีนตั้งแต่ “ราชวงศ์ถัง” มาอย่างน้อยตั้งแต่ศตวรรษที่ 11-12 ใกล้เคียงกับเมืองศรีเทพ มีการพบโบราณสถานและโบราณวัตถุ มีการพบศิลาจารึกอักษรปัลลวะ มีการกล่าวว่าพุทธศาสนาแบบ

เถรบาทเข้ามาในสุวรรณภูมิที่เมืองอุททองเป็นครั้งแรก ขณะเดียวกัน
อุททองมีการรับอารยธรรมศาสนาพราหมณ์ลัทธิไวษณพนิกายและ
ไศวนิกายเข้ามาในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เมืองอุททองเป็นเมือง
โบราณที่สำคัญต่อมาพัฒนามาเป็นรัฐสุพรรณภูมิเมื่อผนวกกับอโยธ
ยาจนเป็นอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ราชวงศ์สุพรรณภูมิมีกษัตริย์
ปกครอง 13 พระองค์ยาวนานถึง 178 ปี ตั้งแต่ขุนหลวงพะงั่วจนถึง
พระมหาจักรพรรดิและพระมหินทราธิราชเป็นองค์สุดท้ายจนเสีย
กรุงครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2112) วิวัฒนาการของอุททอง-อโยธยาสืบเนื่อง
มาจนถึงยุครัตนโกสินทร์และประเทศไทยในปัจจุบัน

นครปฐมโบราณ ศูนย์กลางเดิมอยู่ที่เมืองพระประโทน
จ.นครปฐมในปัจจุบัน เป็นเมืองที่อยู่ในลุ่มน้ำนครชัยศรี
โบราณสถานแบบศิลปกรรมทวารวดีมีการพบมากแถบบริเวณเมือง
พระประโทนและรอบนครปฐมโบราณ เดิมเจดีย์เป็นสีขาวแบบโอ่ง
คว่ำศิลปกรรมลังกาต่อมาสมัยรัชกาลที่ 4 ก่อครอบองค์เดิมมีการ
พบแผ่นจารึกภาษาปัลลวะและเหรียญเงินยุคทวารวดี “ศรีทวา
ราวดีศวรปุณยะ” แปลว่าบุญกุศลของพระราชาแห่งศรีทวารวดี
คล้ายกับพบที่เมืองศรีเทพซึ่งนักวิชาการบางส่วนเชื่อว่าเป็น
ศูนย์กลางของทวารวดีควบคู่ไปกับความเชื่อว่าเมืองอุททองเป็น
ศูนย์กลางทวารวดีและขยายไปนครปฐม ซึ่งทั้งสองเมืองมีศักยภาพ
ในฐานะเป็นประตูการค้าทั้งทางบกและทางทะเลหรือทั้งสองเมือง
อาจจะเป็นเมืองหลักร่วมกันในการเป็นศูนย์กลางทวารวดี

เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี เชื่อว่ากำเนิดตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 ร่วมสมัยกับศรีเทพมีการขุดพบโบราณวัตถุและจารึกอักษร ภาษาปัลลวะและโบราณสถานในพื้นที่ถึง 67 แห่ง แสดงให้เห็นว่าเป็นเมืองใหญ่ในอดีต กรมศิลปากรมีการขุดค้นเพิ่มเติมแต่ก็ยังไม่พบหลักฐานเชื่อมโยงกับทวารวดีที่ชัดเจนแต่ก็น่าจะมีความสัมพันธ์ในระดับหนึ่ง **ทางภาคอีสานบริเวณแอ่งโคราชที่อำเภอสูงเนินมีเมืองราดและเมืองเสมา** มีการค้นพบกำแพงเมืองแหล่งโบราณสถานและพบวัตถุโบราณร่วมสมัยทวารวดีและเขมรเมืองพระนคร อาณาเขตสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนการผนวกดินแดนเป็นมณฑล อาณาเขตของไทยหรือสยามรัฐด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือไม่เกินเมืองโคราชหรือนครราชสีมาในปัจจุบัน บริเวณที่เหลือเป็นทุ่งกุลาร้องไห้และหัวเมืองต่างๆ ร่วมยุคนครยุย โศธรปุระของเขมรโบราณ

ศรีเทพ-ทวารวดีย้อนยุคเชื่อมโยงความเป็นประเทศไทย

ส่องกล้องไทม์แมชชีนย้อนปัจจุบันสู่อดีตเหมือนละคร บุพเพสันนิวาสและ/หรือพรหมลิขิตไปสู่ประวัติศาสตร์ศตวรรษที่ 11-12 หรือผ่านมา 1,400 ปี การเข้าใจต้องแยกแยะความรู้ที่ได้จากละครทีวีหรือภาพยนตร์ซึ่งเน้นความบันเทิงกับตำนานซึ่งก็มีความจริงบางส่วนแต่เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นนิยาย ขณะเดียวกันด้านวิชาการของนักประวัติศาสตร์มีความคิดเห็นแตกต่างกันไป การย้อนยุคประวัติศาสตร์ต้องไม่เอาแผนที่และเขตแดนประเทศไทยใน

ปัจจุบันเป็นตัวตั้งรวมถึงต้องขจัดอคติด้านชาตินิยมและจังหวัดนิยม ทวารวดีในความเห็นของผู้เขียนแนวโน้มน่าจะเป็นกลุ่มนครรัฐ บริเวณแม่น้ำยมและที่ราบภาคกลางบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา-แม่น้ำ นครชัยศรีที่มีวัฒนธรรม-ประเพณี เช่น ภาษาพูดคล้ายกันคือพูด “ภาษาไต-ไท” ความเชื่อด้านศาสนาผสมผสานฮินดู-พราหมณ์- พุทธศาสนาทั้งมหานิกายและเถรวาทรวมทั้งความเชื่อศาสนาผี ประเทศจีนตั้งแต่ราชวงศ์ซ่งใต้จนถึงราชวงศ์ซิงเรียกเมืองต่างๆ ในกลุ่มนี้ว่า “เสียมล่อ” นักวิชาการบางคนว่าน่าจะเป็นรัฐ สุโขทัยบ้างว่าหมายถึงรัฐสุพรรณภูมิ (หมายเหตุ : อย่าสับสน สุพรรณภูมิหรือจีนเรียกว่ากิมหลินหมายถึงภูมิภาคอุษาคเนย์ ขณะที่ สุพรรณภูมิเป็นชื่อนครรัฐโบราณแถบลุ่มน้ำน่านนครชัยศรี)

หากดูความเชื่อมโยงจะเห็นว่าเมืองอู่ทองโบราณเป็นรัฐที่มีเครือข่ายผ่านทางเครือข่ายโดยเฉพาะราชวงศ์สุพรรณภูมิมีเขตแดนนครปฐม-ราชบุรีไปจนถึงนครศรีธรรมราช ทางเหนือในสมัยขุน หลวงพะจั่ว (พ.ศ. 1854-1931) สามารถแผ่อิทธิพลไปถึงรัฐสุโขทัย ทำให้มีศักราชภาพและเชี่ยวชาญการค้าทางบกเชื่อมต่อทางทะเล ต่อมาได้รวมกันเป็น “กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา” และต่อเนือง จนเป็นรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2325) เรียกว่ากรุงรัตนโกสินทร์อินทอโยธยาและต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุทธยาฯ” ขณะที่

เมืองศรีเทพนักวิชาการบางส่วนเชื่อว่าเป็นศูนย์กลางรัฐทวารวดีซึ่งจากหลักฐานและจารึกต่างๆ แสดงว่าเป็นรัฐที่มีพลังอำนาจทั้งทางทหาร การเมือง เศรษฐกิจและสถาปัตยกรรมจึงสามารถสร้างสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่จนสามารถขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก อย่างไรก็ตามก็ตีศรีเทพขาดความเชื่อมโยงการเป็นรัฐไทยถึงปัจจุบันหลังสิ้นสุดลงของศตวรรษที่ 18 กลายเป็นเมืองร้างจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ในช่วงเวลาการเสื่อมหรือสิ้นสุดของศรีเทพมีรัฐเกิดใหม่ เช่น สุโขทัย-ศรีสัชนาลัยและอโยธยาศรีรามเทพนครซึ่งเวลาต่อมาได้ผนวกกับรัฐสุโขทัย

เมืองศรีเทพอาจเหมือนรัฐไทยในอดีตหลายแห่งที่เคยรุ่งเรืองแล้วหายสาบสูญไปในภายในกาลเวลาของประวัติศาสตร์ เช่น (1) เมืองสุวรรณโคมคำ (อำเภอเชียงแสน) ตามตำนานกล่าวว่าจมไปอยู่ใต้แม่น้ำโขง (2) เมืองราดปรากฏอยู่ในจารึกเป็นเมืองของพ่อขุนผาเมือง ปัจจุบันยังมีร่องรอยศิลปกรรมทั้งมหายานและฮินดู (3) เมืองเสมาปัจจุบันอยู่ที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมายังมีร่องรอยของเมืองลักษณะเป็นเมืองใหญ่ซ้อนเมืองเดิมมีกำแพงเมืองและโบราณสถาน-โบราณวัตถุมากมายเป็นศิลปกรรมยุคทวารวดีคล้ายเมืองศรีเทพ (4) เมืองไชยาโบราณซึ่งยังมีซากเมืองและโบราณสถานผสมผสานศิลปกรรมแบบศรีวิชัยและพุทธศาสนานิกายเถรวาท (5) ลำสุตมีการพบเมืองโบราณบนเขาเมืองดอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการพบโบราณวัตถุมากมายปัจจุบันยังไม่ทราบที่มาที่ไปของเมืองนี้

ฉาบทัศน์เมืองศรีเทพเป็นเมืองโบราณไม่ต่างไปจากที่กล่าวข้างต้นไม่ทราบที่มาที่ไปแม้แต่ชื่อก็ไม่รู้ เป็นการอนุมานจากพระวินิจฉัยของกรมดำรงราชานุภาพเมื่อครั้งไปตรวจราชการ (พ.ศ. 2447) โดยไต่ความได้ว่ามีทำเนียบเก่าสมัยรัชกาลที่ 2 ระบุชื่อเมืองวิเชียรบุรี ทรงวินิจฉัยว่ายังหาชื่อเมืองไม่ได้ให้ใช้ “ศรีเทพ” ไปก่อน ลักษณะเป็นเมืองร้างไม่น้อยกว่าหกศตวรรษ สามารถสืบค้นได้ถึงศตวรรษที่ 11 ลักษณะเป็นเมืองโบราณกำแพงซ้อนกันเป็นสองเมือง คือ

“เมืองใน” สันนิษฐานว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีสถูปขนาดใหญ่ศิลปกรรมแบบอินเดียนได้, โบราณสถานปราสาทศรีเทพซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมคล้ายเขมรโบราณก่อนยุคเมืองพระนคร, ปราสาทสองพี่น้องสถาปัตยกรรมสมัยยุคเขมรเมืองพระนคร เมืองอีกส่วนหนึ่งมีกำแพงและคูน้ำเรียกว่า “เมืองนอก” สันนิษฐานว่าจะเป็นที่อยู่อาศัยพบร่องรอยสิ่งก่อสร้างอาจเป็นพระราชวังและร่องรอยที่อยู่อาศัยย้อนหลังไปเกือบสองพันปี

ทั้งนี้ถึงแม้ว่าหลักฐานทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ทำเลที่ตั้ง และการเชื่อมโยงที่จะกล่าวว่าเป็นศูนย์กลางของนครรัฐทวารวดี

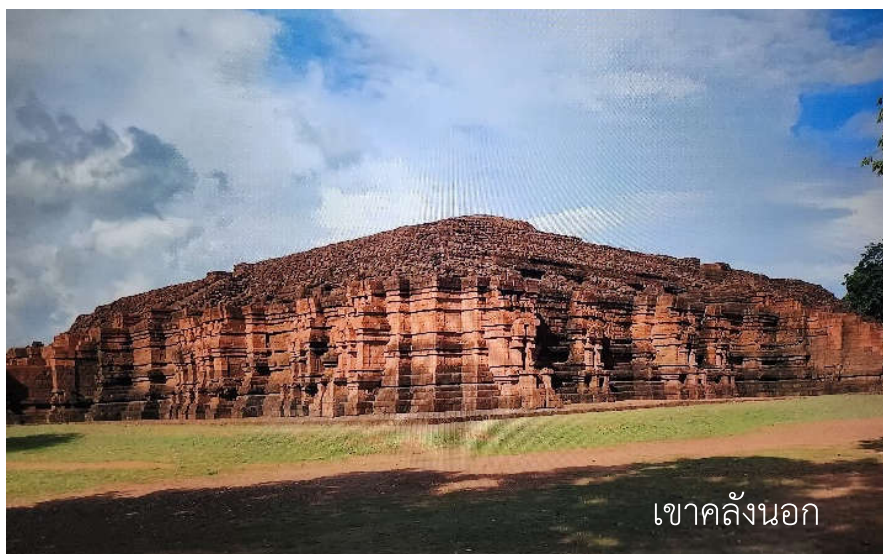

โบราณสถานของศรีเทพ ที่พบเห็นอยู่ในขณะนี้ เป็นเพียงบางส่วนจำเป็นที่จะต้องมีการขุดค้นเพิ่มเติมซึ่งจะทำให้ได้หลักฐานมากขึ้น

โบราณสถานและโบราณวัตถุขนาดใหญ่ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเมืองศรีเทพต่างกับปราสาทหินพิมายหรือปราสาทเขาพนมรุ้งซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบเขมรโบราณ โบราณสถานของศรีเทพมีความโดดเด่น เช่น ปรางค์-สถูปเขาค้างในและเขาค้างนอกเป็นศิลปกรรมโจฬะแบบอินเดียตอนใต้รูปแกะสลักที่ฐานเป็นแบบฮินดูนิกายไวษณพ มีการพบรูปปั้นลอยตัวของพระวิษณุเทพ-พระกฤษณะและพระสุริยเทพ ขณะเดียวกันพบชิ้นส่วนขนาดใหญ่ของธรรมจักรซึ่งเป็นพุทธศาสนาทั้งลัทธิมหายานและลัทธิเถรวาท ขณะที่ปรางค์สองพี่น้องเป็นศิลปกรรมแบบเมืองพระนครและมีร่องรอยว่าอยู่ในศาสนาฮินดูไศลนิกายซึ่งบูชาพระศิวะ ที่กล่าวเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ “UNESCO” ขึ้นทะเบียนเป็นเมืองโบราณมรดกโลกเป็นแห่งที่ 7 ของไทย

โบราณสถานที่สำคัญของศรีเทพ

เขาคลังนก เป็นโครงสร้างศิลาแลงเริ่มขุดเมื่อปีพ.ศ. 2511 เป็นเนินดินภูเขาย่อมๆ ในแต่ละยุคสมัยมีการบูรณะซ่อมแซม โบราณสถานอย่างต่อเนื่อง สร้างด้วยศิลาแลงไม่ใช่หินทรายเหมือนในศิลปกรรมแบบเขมรโบราณ คาดว่ารูปแบบเดิมคงเป็นลักษณะสถูปภายในที่บัตันมีบันไดขึ้นทั้ง 4 ด้านสันนิษฐานว่าก่อสร้างประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 เป็นการจำลองจักรวาลไว้บนพิภพโลก เป็นความเชื่อในศาสนาฮินดูต่อมารับอารยธรรมศาสนาพุทธมหายานัย สันนิษฐานว่าน่าจะมีเจดีย์โบราณไว้ด้านบนเป็นลักษณะศิลปกรรมแบบทวารวดีซึ่งก็มีการพบรูปแกะสลักพระกฤษณะและบริเวณใกล้เคียงมีพบร่างกระดูกมนุษย์และกระดูกสุนัขอายุประมาณ 2,000 ปีเชื่อว่าในยุคนี้ผู้หญิงเป็นใหญ่เป็นผู้นำชุมชน การที่มีประเพณีฝังสุนัขร่วมกับผู้ตายเป็นความเชื่อว่าจะเป็นผู้นำทางไปสู่สวรรค์

เขาลังใน ตั้งอยู่บริเวณกลางเมืองศรีเทพชื่อเขาลังใน เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกจากเคยเป็นเนินดินชาวบ้านเชื่อว่าเป็นที่เก็บของมีค่าจึงเรียกว่าเขาลังใน เป็นศาสนสถานก่อด้วยศิลาแลงสร้างราวศตวรรษที่ 12 เป็นศิลปกรรมวัฒนธรรมทวารวดีเพื่อใช้เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาเถรวาทสองร้อยปีต่อมาเปลี่ยนเป็นลัทธิมหายาน หลักฐานสำคัญบ่งชี้ว่าเดิมเป็นศาสนสถานศิลปกรรมแบบศิลปะโจฬะ (อินเดียใต้) อาจจำลองรูปแบบของศาสนาจักรนาลันทาตั้งอยู่ที่รัฐวิหารประเทศอินเดีย รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของทวารวดีคือปติมากรรมปูนปั้นรูปคนแคระที่มีศรีษะเป็นมนุษย์สลับกับรูปสัตว์ในท่าแบกประกอบลายพันธุ์พฤกษา เดิมน่าจะเป็นพุทธศาสนาเถรวาทต่อมาในศตวรรษที่ 14 เปลี่ยนเป็นลัทธิมหายาน ผสมผสานกับศาสนาฮินดูลัทธิไวษณพิกายต่อมาศตวรรษที่ 18 ศูนย์กลางการค้าเปลี่ยนไปที่รัฐสุโขทัยและรัฐละโว้ซึ่งมีการรับวัฒนธรรมต่อเนื่อง เช่น พระปรางค์จังหวัดลพบุรี

ปราสาทสองพี่น้อง เป็นสถาปัตยกรรมแบบเขมรโบราณ ยุคเมืองพระนครอาจสร้างในศตวรรษที่ 16-17 เป็นปราสาทก่ออิฐสององค์ ปัจจุบันปราสาทองค์ใหญ่ทลายลงเหลือองค์เล็กมีการแกะสลักศิลปะเขมรเป็นรูปพระแม่อุมาวดีเทวี่มหเศวร (พระศิวะอุ่มนางปารวตีประทับอยู่หลังโคนนที) เป็นเทวาลัยแสดงถึงมีการรับทั้งลัทธิไศลนิกายบูชาพระศิวะและไวษณพนิกายบูชาพระวิษณุ ซึ่งศิลปกรรมคล้ายกับปราสาทศรีเทพซึ่งอยู่ใกล้กันเป็นศิลปกรรมประมาณศตวรรษที่ 18 น่าจะเป็นช่วงปลายของรัฐศรีเทพ

ปราสาทศรีเทพ เป็นสถาปัตยกรรมแบบเขมรเป็นปราสาทก่ออิฐตั้งอยู่บนฐานศิลาแลง อนุมานว่าเป็นเทวาลัยเนื่องในศาสนาฮินดูลัทธิไศลนิกายสร้างราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 ภายหลังมีการพยายามดัดแปลงให้เป็นพุทธศาสนาละทธิมหายานแต่ทำไม่สำเร็จ มีการพบชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามหายานจำนวนมาก กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ จากรูปแบบเป็นศิลปะเขมรยุคเมืองพระนครคล้ายกับปราสาทหินพิมายและอีกหลายแห่งในภาคอีสานของไทย

ปราสาทสองพี่น้อง

ปราสาทศรีเทพ

ปัจจัยมบท

เมืองศรีเทพแบ่งลักษณะเมืองออกเป็นสองชั้นคือเมืองนอกกับเมืองในมีการแบ่งพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และที่อยู่รวมถึงสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ตลอดจนคูน้ำและบ่อน้ำในเมือง แสดงให้เห็นว่าศรีเทพในอดีตเป็นเมืองขนาดใหญ่เป็นรัฐที่มีอำนาจทั้งด้านเศรษฐกิจการเมือง-การปกครองโดยเฉพาะจำนวนของประชากรซึ่งน่าจะมีจำนวนหลายหมื่นจึงจะสามารถเป็นปัจจัยการผลิตเกลือและความเป็นอยู่ของเมือง ตลอดจนมีความเจริญทางวัฒนธรรมจนสามารถจารึกตัวอักษรภาษาปัลลวะอินเดียนได้ผสมมอญซึ่งต่อมาได้มีการต่อยอดเป็นภาษาไทยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการที่จะฟันธงว่าศรีเทพเป็นศูนย์กลางนครรัฐทวารวดีแบบเชิงเดี่ยวโดยปฏิเสธหลักฐานและจารึกที่พบในเมืองโบราณอื่นๆ เช่น เมืองอู่ทอง เมืองอโยธยา เมืองลพบุรี นครปฐมโบราณ ฯลฯ

อีกทั้งจารึกที่พบเมืองศรีเทพระบุว่าชื่อเมือง “ไพศาลี” ส่วนเหรียญเงินที่ปรากฏข้อความภาษาสันสกฤต “ศรีทวารวดีศวร

(เหรียญเงินโบราณยุคทวารวดี)

ปุณณะ” เข้าใจว่าเป็นเงินตราที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนซื้อสินค้ามีการพบในหลายพื้นที่ไม่ใช่เฉพาะที่เมืองศรีเทพ ทั้งหมดที่

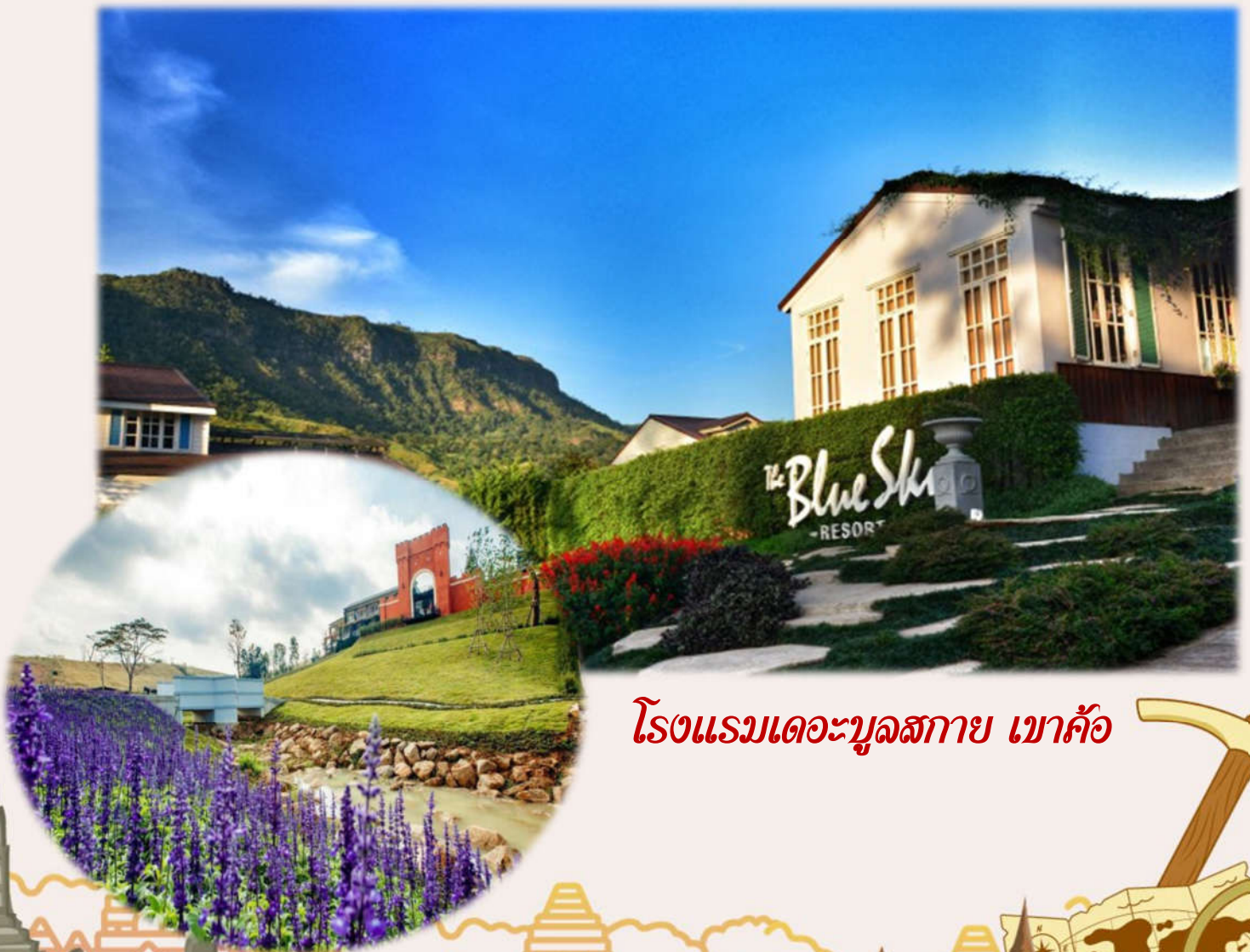
กล่าวเป็นปริศนาขาดความชัดเจนว่าศูนย์กลางทวารวดีในช่วงต่าง
เวลาห่างกันหลายศตวรรษอาจมีการเคลื่อนย้ายไปอยู่นครรัฐภาค
กลางบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสัก ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำนครชัยศรี

ข้อสันนิษฐานส่วนบุคคลของผู้เขียน “เมืองศรีเทพอาจ
ไม่ได้สูญไปไหน” แต่ด้วยทำเลการค้าที่เปลี่ยนไปหรือ
ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถดำรงความเป็นเมืองทำให้เมือง
และพลเมืองอาจมีการเคลื่อนย้ายเกิดเป็นชุมชนหรือผสมผสาน
กับคนในพื้นที่เกิดเป็นเมืองแห่งใหม่ เช่น ขึ้นไปทางเหนือเป็น
ประชากรส่วนหนึ่งของรัฐสุโขทัยและบางส่วนอาจเคลื่อนย้ายลงใต้
ไปรัฐละโว้ (ลพบุรี) ต่อมารวมกับอโยธยาและอุททอง-สุพรรณภูมิ
ผนวกเป็นอาณาจักรในชื่อกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา

ข้อสันนิษฐานนี้คล้ายกับเมืองเก่าอยุธยาหลังเสียกรุงครั้งที่
สองโดยอาณาจักรอังวะสมัยพระเจ้ามังระ (พม่า) ทำลายลงจน
เป็นเมืองร้างมีการเคลื่อนย้ายผู้คนกลายเป็นกรุงรัตนโกสินทร์อินทอ
โยธยาและต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์
มหินทรา ยุทธยาฯ ประวัติศาสตร์ของศรีเทพและอารยธรรมทวาร
วดีอาจเป็นตัวจิ๊กซอว์ที่บางส่วนสูญหายหรือหาไม่พบ ข้อมูลที่
คลุมเครืออาจเป็นทั้งถูกหรือผิดหรือเพี้ยนเป็นประเด็นที่สามารถ
โต้แย้งกันได้ด้วยเหตุและผล จำเป็นที่นักวิชาการประวัติศาสตร์และ
ผู้สนใจจะต้องมีการศึกษาต่อยอดต่อไป.....

ร้านกาแฟ ... พีนอลาเต้

โรงแรมเดอะบลูสกาย เขาแก้ว

สมาชิกรวมรกรกน-เก็วหญ่บ้านชื้อตรง28
เก็วณครองชั่ง ประเทศจีน
6-11 กันยายน 2566

สามารถติดตามผลงานทางวิชาการของดร.ธนิต โสรัตน์
ทั้งด้านเศรษฐกิจ โลจิสติกส์ แรงงานและกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ ได้ที่
เว็บไซต์ : www.tanitsorat.com
Youtube : โดยระบุ tanitsorat หรือ ธนิต โสรัตน์
Facebook : tanitsorat

